

VEDLEGG

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Stortingets finanskomite
Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/130 -

Dato
17.01.2024

Dokument 8: 65 S (2023-2024) Representantforslag om å sikre at Statens pensjonsfond utland trekker sine investeringer ut av selskaper som bryter grunnleggende arbeidstakerrettigheter

Jeg viser til finanskomiteens brev 8. januar 2024 med oversendelse av Dokument 8: 65 S (2023-2024) fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og Mimir Kristjánsson.

I representantforslaget fremmes det følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen endre kriteriet for observasjon og utelukkelse av selskaper for å sikre at Statens pensjonsfond utland trekker sine investeringer ut av selskaper som bryter grunnleggende arbeidstakerrettigheter og nekter sine ansatte tariffavtale.

Nedenfor følger mine vurderinger av forslaget.

I de etiske retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland (SPU) kan observasjon eller utelukkelse besluttes for selskaper «der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene», jf. retningslinjene § 4 bokstav a. Dette kriteriet omfatter også krenkelser av grunnleggende arbeidstakerrettigheter som er en del av menneskerettighetene.

Finansdepartementet foretok i 2021 en helhetlig og grundig vurdering av retningslinjene, jf. Meld. St. 24 (2020-2021). Gjennomgangen bygget på Etiklutvalgets utredning (NOU 2020: 7 Verdier og ansvar), og førte til at retningslinjene ble revidert

på enkelte områder. Blant annet ble eksemplene under kriteriet for menneskerettigheter strøket, for å tydeliggjøre at listen ikke var uttømmende. Jeg viser her også til at utvalget i sin utredning pekte på at eksemplene bare viste til *grove* brudd på etiske normer, mens kriteriet også skal omfatte *systematiske* brudd. Utvalget uttalte i denne sammenheng: «*For eksempel har flere selskaper blitt utelukket på grunnlag av systematiske brudd på arbeidstakerrettigheter der det enkelte normbruddet i seg selv ikke er grovt, men der omfanget av krenkelser er så betydelig at det utgjør et handlingsmønster.*»

Utvalget viste også til normgrunnlagene for de enkelte kriteriene. Om menneskerettighetskriteriet skrev utvalget blant annet: «*For menneskerettighetskriteriet er normgrunnlaget nedfelt i internasjonale konvensjoner, og det foreligger ofte også tolkningsuttalelser fra organer som overvåker disse. Normgrunnlaget er dermed som oftest ganske klart.*» For arbeidstakerrettigheter er konvensjoner fra Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO), sentrale tolkningsgrunnlag i denne sammenhengen. ILOs åtte kjernekonvensjoner dekker blant annet retten til kollektive forhandlinger, organisasjonsfrihet, tvangsarbeid, rasediskriminering og de verste former for barnarbeid.

Det faglig uavhengige Etikkrådet overvåker porteføljen og gir tilrådinger om observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU til Norges Bank, som treffer beslutninger i slike saker. Før Norges Banks hovedstyre tar beslutning om observasjon eller utelukkelse, skal det vurderes om særskilt eierskapsutøvelse er et bedre egnet virkemiddel, jf. retningslinjene § 6 femte ledd.

Etikkrådet gjør grundige vurderinger før det anbefales å utelukke eller sette et selskap til observasjon. Av någjeldende utelukkelse er i alt syv selskaper utelukket på bakgrunn av arbeidstakerrettigheter. I fem av disse utelukkelsene er brudd på organisasjonsfriheten ett av elementene Etikkrådet har lagt vekt på.

I henhold til forvaltningsmandatet fra Finansdepartementet, skal Norges Bank legge til grunn standarder og prinsipper fra OECD og FN, slik som OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs Global Compact, i arbeidet med ansvarlig forvaltning. Etter forslag fra Etikikutvalget, ble i tillegg FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) tatt inn i forvaltningsmandatet til Norges Bank i 2021. Til sammen dekker disse standardene hele bredden av næringslivets samfunnsansvar, inkludert hensynet til åpenhet og rapportering, respekt for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø, korrupsjon, forbrukervern, skatt, konkurranse samt vitenskap og teknologi. Organisasjonsfrihet og fri forhandlingsrett inngår i dette.

Banken baserer arbeidet med ansvarlig forvaltning på blant annet forventningsdokumenter som uttrykker forventninger til selskapene innen ulike områder, herunder menneskerettigheter og forvaltningen av humankapital. Forventningene til organisasjonsfrihet er beskrevet i begge disse

forventningsdokumentene. Norges Banks forventninger bygger blant annet på standarder utarbeidet av ILO og konvensjoner om menneskerettigheter.

Jeg mener på denne bakgrunn at kriteriene i de etiske retningslinjene slik de er utformet i dag, fungerer godt. De gir et godt grunnlag for Etikkrådet og Norges Bank i deres arbeid med observasjon og utelukkelse av selskaper. I tillegg utfyller de etiske retningslinjene og Norges Banks eierskapsarbeid hverandre på en god og hensiktsmessig måte.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum